

Grósz Károly 1988. szeptemberi tárgyalása Erich Honeckerrel ^[1]

Grósz Károly, akit az 1988. május 20–22-i országos pártértekezleten a lemondott Kádár János utódaként az MSZMP KB főtitkárává választottak, alig négy hónappal később Magyarország egyik legfontosabb partnerországának vezetőjével, Erich Honeckerrel tárgyalhatott a Német Demokratikus Köztársaságban. Forrásközlésben röviden összefoglalom a magyar párt- és kormányküldöttség 1988. szeptember 8–9-i kelet-berlini látogatásának fontosabb eseményeit, majd közlöm az ahhoz kapcsolódó, legfontosabbnak vélt hazai és német levéltári dokumentumokat.

Bevezető

Az *Erich Honecker*[1] vezette Német Szocialista Egységpárt (NSZEP) Központi Bizottságának Politikai Bizottsága 1988. augusztus 2-án hozott határozatot arról, hogy hivatalos baráti látogatásra invitálja *Grósz Károlyt*,[2] a Magyar Szocialista Munkáspárt főtitkárát, a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának elnökét.[3] Az előzetes egyeztetéseknek megfelelően Grósz Károly 1988. szeptember 8-án, csütörtökön fél nyolckor külön repülőgéppel utazott Berlinbe. Kíséretéhez tartozott többek között *Németh Miklós*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a KB titkára; *Kótai Géza*, a KB tagja, a Külügyi Osztály vezetője; *Major László*, a KB Iroda vezetője; *Nyers József*, a Gazdaságpolitikai Osztály helyettes vezetője; *Szabó Sándor*, a Külügyi Osztály munkatársa; *Thürmer Gyula*, a Külügyi Osztály munkatársa; *Csiki Ivánné*, a Minisztertanács Hivatalának tanácsosa. **(Lásd az 1. és a 2. számú dokumentumot!)**

Grósz Károly

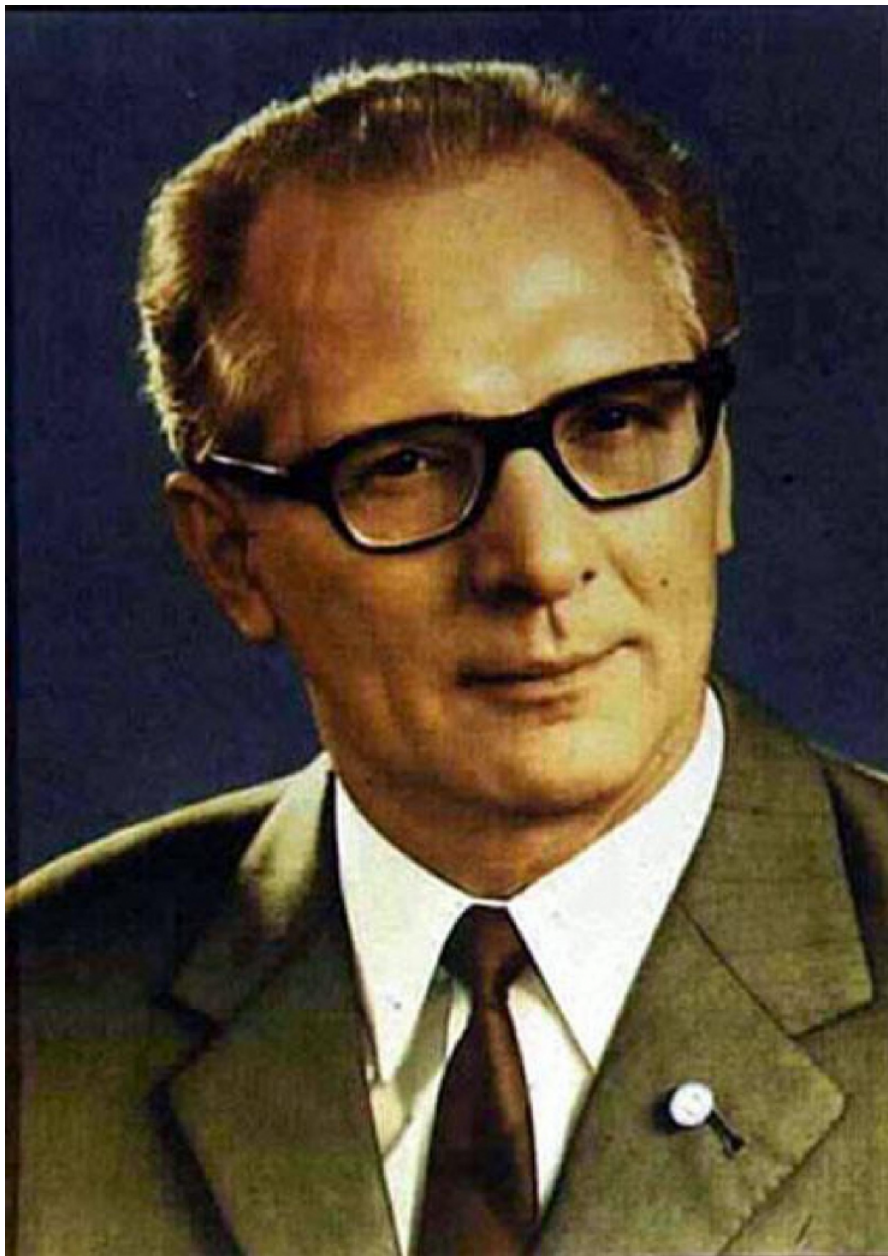
A tervezett megbeszéléseken a Német Demokratikus Köztársaság részéről *Hermann Axen*, a Politikai Bizottság tagja, a Központi Bizottság titkára; *Günter Mittag*, a Politikai Bizottság tagja, a Központi Bizottság titkára; *Wolfgang Rauchfuss* miniszterelnök-helyettes; *Oskar Fischer* külügyminiszter; *Günther Sieber*, a KB Külügyi Osztályának vezetője; *Frank-Joachim Hermann*, az Államtanács Elnöki Irodájának vezetője és *Gerd Vehres*, az NDK budapesti nagykövete vett részt. **(Lásd a 3. számú dokumentumot!)**

Az összeállított keretprogram szerint Berlin Schönefeld repülőtérre kellett megérkeznie a magyar delegációnak. (Lásd a 4. számú dokumentumot!)

Günter Mittag ^[2]

A hazai sajtó tudósítása szerint „napsütés, kellemes kora őszi idő fogadta Berlinben Grósz Károly pártfőtitkár-kormányfőt, akinek különgépe pontban reggel kilenc órakor érkezett meg a Schönefeld repülőtérre – jelentik tudósítóink Berlinből. A két ország zászlóival és vörös lobogókkal feldíszített légikikötő betonján Erich Honecker kézfogással és baráti öleléssel üdvözölte magyar vendégét, aki bemutatta a kíséretében érkezett személyiségeket. Ezt követően a díszalakulat parancsnoka jelentést tett, majd a katonazenekar eljátszotta a két ország himnuszát, miközben – államfőnek kijáró – 21 ágyúlövés köszöntötte a vendéget. Grósz Károly Erich Honecker társaságában ellépett a katonák sora előtt, majd üdvözölte a megjelent NDK-vezetőket, így Hermann Axent, a PB tagját, a KB titkárát, aki a látogatás idején a főtitkár-miniszterelnök díszkíséretét látja el. A magyar vezető sorban kezet fogott a fogadására megjelent párt- és állami vezetőkkel. A repülőtéren sok száz berlini gyűlt össze, akik zászlókat lengetve szívélyesen üdvözölték a magyar vendégeket.”^[4]

Erich Honecker

Grósz Károly a hivatalos program szerint a tárgyalások megkezdése előtt, még a délelőtti órákban – az előre kidolgozott protokoll szerint – sort kerített az Unter den Lindenen lévő *Fasizmus és Militarizmus áldozatai* emlékművének a megkoszorúzására.[5] Ezt követően az NSZEP Központi Bizottságának székházában – másfél órára tervezett – szűkkörű megbeszélésre[6] került sor a két pártvezető között. Grósz Károly tájékoztatta Erich Honeckert az MSZMP 1988. május 20–22-i országos pártértekezletéről,[7] Magyarország helyzetéről, illetve a magyar–román viszony aktualitásairól. Honecker a Német Demokratikus Köztársaság politikai egységét, a gazdasági és a kulturális élet fejlődését ismertette.[8] A kisebbségekkel kapcsolatban Honecker „üdvözölte az MSZMP készségét a magyar–román viszonyban meglévő feszültség csökkentésére, az együttműködés lehetőségeinek feltárására, s egyetértését fejezte ki az aradi találkozó[9] megtartásával”[10] kapcsolatban.

Németh Miklós

A főtthárok szűkkörű megbeszéléseivel párhuzamosan a kíséret tagjai között kétoldalú megbeszélésekre került sor. Németh Miklós és Günter Mittag kölcsönösen tájékoztatták egymást országaik gazdasági helyzetéről, majd a kétoldalú gazdasági együttműködés aktuális kérdéseiről egyeztettek. *Marjai József*[11] és Wolfgang Rauchfuss az áruforgalom alakulását és a hazai, illetve kelet-németországi vállalatok közötti kapcsolatok alakulását elemezték. **(Lásd az 5. számú dokumentumot!)**

Délután három óraker az NSZEP KB székházában a plenáris tárgyalásra került sor, melyen a teljes magyar kíséret, valamint az NDK-tárgyalócsoport tagjai vettek részt. Grósz értékelte a két párt közötti politikai kapcsolatokat, és kiemelte, hogy továbbra is szükség van a különböző szintű, rendszeres találkozók lebonyolítására. [12] Utalt továbbá arra is, hogy Magyarországnak érdeke „a gazdasági és műszaki-tudományos együttműködés fejlesztése, az idegenforgalom bővítése. Mindent megteszünk szerződéses kötelezettségeink pontos teljesítése érdekében.” [13] Honecker ismertette a Német Demokratikus Köztársaság belső helyzetét, kitért gazdasági eredményeikre, illetve az NSZEP támogatottságára is. Nemzetközi kérdések tekintetében – a beszámolóból legalábbis úgy tűnik – ekkor még tökéletes egyetértés volt a két pártvezető között. [14] 19 óraker az államtanács épületében Erich Honecker díszvacsorát adott Grósz Károly és kíséretének tiszteletére, ahol a két pártvezető pohárköszöntőt is mondott. **(Lásd a 6. és a 7. számú dokumentumot!)**

Másnap reggel nyolc óraker Grósz Károly a szállásán fogadta *Günter Schabowskít*, az NSZEP PB tagját, a KB titkárát, majd ezt követően a szállás területén [15] lévő különteremben az NDK-beli nagyvállalatok, külkereskedelmi vállalatok és utazási irodák vezérigazgatóival egyeztetett. [16] A berlini főpolgármesternél [17] tett látogatást és a Nikolai negyedre érintő városnézést követően a Központi Bizottság épületében, délután három óra előtt néhány perccel a hivatalos tárgyalásokat befejezték, majd a magyar küldöttség szálláshelyén sor került a sajtókonferenciára is. A tervezet szerint – az ünnepélyes búcsúztatás után – 18 óraker indult a különgép Berlinből Budapestre. [18]

***

Grósz Károly és Erich Honecker találkozója az előzetes várakozásoknak megfelelően zajlott, a felmerült kérdések mindegyikében egyetértett a két pártvezető. Honecker kifejtette, hogy az NSZEP is támogatja a Szovjetunióban kibontakozó változásokat, üdvözölte a leszerelési folyamatot, emellett nagyra értékelte az MSZMP nemzetiségi politikáját, és az abban elért eredményeket. A magyar fél szerint a találkozó egyértelműen megmutatta, hogy minden területen kölcsönös a szándék és a törekvés a folyamatos együttműködésre. A kétnapos látogatás középpontjában főként a gazdasági kapcsolatok, a műszaki-tudományos együttműködés fejlesztésével összefüggő kérdések álltak.

Az MSZMP és az NSZEP kétoldalú kapcsolataiban törést az 1989 második felében kibontakozó keletnémet menekültválság, és az arra adott magyar válasz okozott.

Dokumentumok:

Feljegyzés az NDK-ba tervezett látogatás kapcsán

Budapest, 1988. augusztus 8.

Magyar Szocialista Munkáspárt	Szigorúan bizalmas!
Központi Bizottsága	Készült: 2 pld-ban
Külügyi Osztály	Budapest, 1988. VIII. 8.

Feljegyzés

Grósz Károly elvtárs részére

A Politikai Bizottság június 28-i határozata értelmében Grósz Károly elvtárs – Erich Honecker meghívására – 1988. szeptember 8–9-én hivatalos, baráti látogatást tesz a Német Demokratikus Köztársaságba.

Javasoljuk, hogy Grósz Károly elvtárs kíséretében az alábbi elvtársak legyenek:

- Kótai Géza, a KB tagja, a Külügyi Osztály vezetője;
- Major László, a KB Iroda vezetője;
- Nyers József, a Gazdaságpolitikai Osztály helyettes vezetője;
- Szabó Sándor, a Külügyi Osztály munkatársa;
- Thürmer Gyula, a Külügyi Osztály munkatársa;
- Csiki Ivánné, a Minisztertanács Hivatalának tanácsosa, osztályvezető;
- a Kormányország később kijelölendő képviselői.

Roska István elvtárs, berlini nagykövetségünk az NDK fővárosában csatlakozik a kísérethez.

Javasoljuk, hogy Grósz elvtárs tolmácsa Székely Árpád elvtárs, berlini nagykövetségünk munkatársa legyen, s Szabari Krisztina elvtársnő, a küldöttség tolmácsaként ugyancsak utazzék ki.

A német elvtársak e hétre ígérték előzetes programtervezetüket. Azt már hivatalosan közölték, hogy Berlin-Schönefeld repülőtérén államfőnek kijáró ceremóniával kívánják köszönteni Grósz Károly elvtársat. A berlini repülőtéren menetrendszerű járat esetén a hivatalos fogadás és az utasok kiszállítása kulturált formában nem megoldható. Ennek figyelembevételével külön repülőgép igénybevételét javasoljuk. Ennek indulására és visszaérkezésére az előzetes program ismeretében később teszünk javaslatot.

A Külügyi Osztály az alábbi anyagokat készíti el Grósz Károly elvtárs részére:

- Tárgyalási jegyzet az Erich Honecker elvtárral folytatandó megbeszélésekhez;
- Tájékoztató a magyar–NDK párt- és államközi kapcsolatokról;
- Tájékoztató az NDK belső helyzetéről és külpolitikájáról;
- Pohárköszöntő tervezet (szükség szerint);
- Háttértájékoztatók (szükség szerint).

A vendéglátók jelezték, hogy a főtítkárok megbeszéléseiről egyeztetett közleményt kívánnak kiadni. Javasoljuk, hogy az egyeztetést a Külügyi Osztály a kialakult gyakorlat szerint végezze el. Az elutazás és a visszaérkezés tényéről kommuniké jelenik meg. Mindkét eseménynél jelen lesznek a sajtó, a rádió és a TV képviselői.

Javasoljuk, hogy Grósz Károly elvtárs a látogatás alkalmából 12 személyes herendi teáskészlettel ajándékozza meg Erich Honecker elvtársat. A német tárgyalóküldöttség tagjainak Liszt-émlékplakettet és italköstölőt, a programban közreműködő német elvtársak részére italköstölőt ajándékozunk.

/ Kótai Géza /

Az irat jelzete: MNL OL M–KS 288–32–84–1988 – Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Az 1945 utáni munkáspártok iratai, Magyar Szocialista Munkáspárt, Az MSZMP Központi Szervei, Külügyi Osztály (Nemzetközi Pártkapcsolatok Osztálya), Német Demokratikus Köztársaság – Eredeti, gépelt.

2.

Grósz Károly berlini látogatásának előkészítése

Hely és dátum nélkül

Magyar Szocialista Munkáspárt
Központi Bizottsága
Külügyi Osztály

Grósz Károly elvtárs, a Magyar Szocialista Munkáspárt főtítkára, a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának elnöke Erich Honecker elvtársnak, a Német Szocialista Egységpárt Központi Bizottsága főtítkárnak, a Német Demokratikus Köztársaság Államtanácsa elnökének meghívására 1988. szeptember 8–9-én hivatalos baráti látogatást tesz a Német Demokratikus Köztársaságba.

Néhány Varsói Szerződésbeli ország pártjának első-, illetve főtítkárai között az elmúlt években az ún. munkatalálkozóik gyakorlata honosodott meg. Ezek sorában Erich Honecker elvtárs 1985. október 28–29-én tartózkodott hazánkban.

A főtítkár-miniszterelnök szocialista országba – kétoldalú alapon – most látogat majd második ízben (mint ismeretes, ez év júliusában Varsóban a Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének soros ülése alkalmából tartózkodott).

Nemzetközi tevékenységünkben kiemelt jelentőséget tulajdonítunk a Német Demokratikus Köztársasággal folytatott kapcsolatoknak. Az MSZMP és az NSZEP együttműködése szoros és rendszeres, melyet semmilyen nyitott politikai kérdés nem terhel. Kölcsönösen nagy érdeklődés nyilvánul meg egymás társadalmi-gazdasági gyakorlata iránt. Azonos véleményen vagyunk a nemzetközi élet fő kérdéseiben.

A két ország jelentős gazdasági partnere egymásnak. Az NDK a második legnagyobb szocialista partnerünk, mi pedig a 4–5. helyet foglaljuk el az NDK szocialista országokkal bonyolított áruforgalmában. A legújabb törekvések mindkét részről arra irányulnak, hogy a nagy volumenű áruforgalom dinamikájának megőrzése mellett az együttműködés fejlettebb formáit részesítsék előnyben. A műszaki-tudományos kooperáció a két ország vállalatai, kombinátjai és intézetei közötti közvetlen kapcsolatokban ölt testet.

Együttműködésünknek az NDK szempontjából különösen fontos területe a turizmus, hiszen évente közel másfél millió ottani állampolgár keresi fel a Magyar Népköztársaságot. A lakossági kapcsolatok jelentős tényezői közé tartozik, hogy a fővárosokat is beszámítva 8–8 megye között bonyolódik testvérmegyei együttműködés, továbbá, hogy az NDK-ban jelenleg csaknem 10 ezer konzuli útleveles magyar állampolgár él.

Kulturális, tudományos és oktatási kapcsolataink is jól fejlődnek. Kiemelést érdemel az NDK-nak az a rendszeres és sokoldalú segítsége, amelyet a Magyarországon élő német nemzetiség kulturális ellátásához biztosít.

A szeptember 8–9-i megbeszéléseken – többek között – a két országban folyó szocialista építőmunka gyakorlatának fő elemei, a kétoldalú kapcsolatok – mindenekelőtt a gazdasági és a műszaki-tudományos együttműködés – legidőszerűbb feladatai, valamint a nemzetközi helyzet, illetve a nemzetközi kommunista- és munkásmozgalom kérdései lesznek a figyelem középpontjában. Mi a magunk részéről azt várjuk, hogy Grósz Károly és Erich Honecker elvtárs berlini tárgyalásai újabb lendületet adnak az MSZMP és az NSZEP, valamint a Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság közötti sokoldalú együttműködés szélesítésének és elmélyítésének.

Az irat jelzete: MNL OL M-KS 288-32-84-1988 – Eredeti, gépelt.

3.

Feljegyzés a tervezett látogatás programjáról

Budapest, 1988. augusztus 31.

Magyar Szocialista Munkáspárt

Szigorúan bizalmas!

Központi Bizottsága

Készült: 2 pld-ban

Külügyi Osztály

Budapest, 1988. VIII. 31.

Feljegyzés

Grósz Károly elvtárs részére

A Politikai Bizottság június 28-i határozata értelmében Grósz Károly elvtárs 1988. szeptember 8–9-én hivatalos baráti látogatást tesz a Német Demokratikus Köztársaságba.

Az előzetes egyeztetésnek megfelelően az utazás szeptember 8-án 07.30 órakor különrepülőgéppel lesz. Kérjük Grósz Károly elvtársat, hogy 07.15 órakor szíveskedjék megjelenni a Ferihegy-1 repülőtér I. számú kormányparkjában. Javasoljuk, hogy az elutazásnál legyen jelen Lukács János elvtárs, Szűrös Mátyás elvtárs és Szokai Imre elvtárs, valamint a Német Demokratikus Köztársaság nagykövetségének legfeljebb három képviselője. A visszaérkezés szeptember 9-én 19.30 órakor lesz; javasoljuk, hogy az érkezésnél ugyanezen elvtársak legyenek jelen.

A német elvtársak közölték, hogy a szeptember 8-i és 9-i plenáris megbeszéléseken NDK részről az alábbi elvtársak vesznek részt:

Hermann Axen, a Politikai Bizottság tagja, a Központi Bizottság titkára;

Günter Mittag, a Politikai Bizottság tagja, a Központi Bizottság titkára;

Wolfgang Rauchfuss miniszterelnök-helyettes;

Oskar Fischer külügyminiszter;

Günther Sieber, a KB Külügyi Osztályának vezetője;

Frank-Joachim Hermann, az Államtanács Elnöki Irodájának vezetője;

Gerd Vehres, az NDK budapesti nagykövete.

A tíz kijelölt szakértő között van Bernhard Neugebauer külügy-, Dieter Lemke külkereskedelmi miniszterhelyettes, valamint Horst Tschanter, az Állami Tervbizottság elnökhelyettese.

Az állandó kísérek Hermann Axen, Gerd Vehres és Franz Jahnsowski elvtárs, protokollfőnök lesznek.

Az előzetes program a magyar kéréseknek és javaslatoknak megfelelően került véglegesítésre. A részletezett programot a Külügyi Osztály szeptember 6-ig elkészíti.

A korábbi megállapodás szerint a főtítkárok megbeszéléseiről egyeztetett közleményt adunk ki. Az egyeztetést a Külügyi Osztály a kialakult gyakorlatnak megfelelően végzi el. Az elutazás és a visszaérkezés tényéről kommuniké jelenik meg. Mindkét eseménynél jelen lesznek a sajtó, a rádió és a TV képviselői.

4.

Grósz Károly baráti látogatásának programja a Német Demokratikus Köztársaságban

Hely és dátum nélkül

1988. szeptember 8., csütörtök

Délelőtt   Köszöntés a Berlin-Schönefeld repülőtéren
Koszorúzás a Fasizmus és Militarizmus áldozatainak emlékművénél, Berlin, Unter den Linden
Délután   Látogatás az NSZEP Központi Bizottsága főtitkára, a Német Demokratikus Köztársaság Államtanácsa elnökénél, Erich Honecker elvtársnál. A hivatalos tárgyalások megkezdése az NSZEP Központi Bizottsága székházában
Este   Erich Honecker, az NSZEP Központi Bizottsága főtitkára, a Német Demokratikus Köztársaság Államtanácsa elnökének díszvacsorája
Grósz Károly elvtárs, az MSZMP főtitkára, a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa elnöke tiszteletére az Államtanács épületében

1988. szeptember 9., péntek

Délelőtt   Gyárlátogatás
Látogatás a berlini főpolgármesternél, a főváros látnivalóinak meglátogatása
Délután   A hivatalos tárgyalások folytatása és befejezése a központi bizottság épületében.
Elutazás a berlini Schönefeld repülőtérré

Az irat jelzete: SAPMO-BArch DY 30/2490. – Bundesarchiv, Stiftung Archiv Parteien und Massenorganisationen in der DDR, Sozialistische Einheitspartei Deutschlands, Büro Erich Honecker im ZK der SED, Beziehungen mit Ungarn (1964, 1971-1989) – Gépelt másolat.

5.

Háttéranyag a magyar-NDK kapcsolatok helyzetéről és a továbbfejlesztés lehetőségeiről

Hely és dátum nélkül

I. Árucseré-forgalom

Az NDK Magyarország külkereskedelmében mintegy 7%-os részesedéssel a Szovjetunió és az NSZK után a harmadik helyen áll, a rubelforgalomban a második pozíciót foglalja el. A magyar viszonylat 5% körüli aránnyal az NDK ötödik kereskedelmi partnere.

Az NDK számunkra a nyersanyagok, alapvető vegyi anyagok és félkésztermékek fontos importpiaca. Az ott beszerezhető gépek jelentős hányada konvertibilis vásárlást helyettesít. Kiemelten fejlesztett feldolgozóipari ágazatai – mikroelektronika, számítástechnika, szerszámgépipar – Magyarország számára is alapvetően fontosak. Végül az NDK a legnagyobb szocialista fogyasztási cikk-szállítónk.

Exportunkban stratégiai jelentőségű, hogy az NDK a minőségi követelmények szigorodása és az összetételváltozás ellenére hosszabb távon a magyar termékek nagy vásárlója.

A jelenlegi külgazdasági körülmények között fontosnak ítéljük, hogy bővítsük és fejlesszük gazdasági és külkereskedelmi kapcsolatainkat az NDK-val, és az a jövőben is egyik legfontosabb beszerzési és értékesítési piacunk maradjon.

E szempontokat igyekeztünk érvényesíteni az 1986–1990. évi kétoldalú tervkoordinációban. A tervkoordináció zárójegyzőkönyve és a tartalmában azonos 5 éves árucseré-forgalmi megállapodás a külső és belső gazdasági tényezőket figyelembe véve, a korábbi tervidőszaknál szerényebb dinamikát irányoz elő. Az öt évre egyeztetett kölcsönös áruszállítások értéke (1985. évi változatlan áron) 10,4 milliárd rubel. Az 1990. évre előirányzott áruforgalom az 1985. évi tényforgalom 114%-a. Az éves átlagos növekedés üteme kb. 2,7%. Az árucseré-forgalom kialakult makroszerkezeti arányai öt évre változatlanok, a mikrostruktúrában volt elmozdulás.

A tervkoordináció kiegyenlített fizetési mérleghelyzetet irányoz elő. Az áruforgalom import-többletét a nemkereskedelmi fizetések aktívuma ellensúlyozza.

Az ötéves egyezmény előirányzatai eddig nem teljesültek maradéktalanul. Az 1986. éves jegyzőkönyvi forgalom mintegy 3%-kal, az 1987. évi megállapodás értéke 7%-kal, az 1988. évi 8%-kal marad el a hosszú lejáratú egyezményben tervezett forgalmi szinttől. Az elmaradás okai egyrészt a magyar gépiport-igények csökkenése, másrészt az NDK évről évre mérséklődő ajánlati tevékenysége. A fizetési mérlegben az elmúlt két évben állandósult a magyar aktívum. A szaldó kiegyenlítését célzó törekvések és módszerek hosszabb távon negatívan hatottak a forgalom növekedésére.

Az 1988. évi árucseré-forgalmi jegyzőkönyvben előirányzott áruszállítások értéke (a speciális szállítások nélkül) 1928 M Rbl. Az 1987. évi jegyzőkönyvhöz képest a forgalom 3,8%-kal (ezen belül az export 5,0%-kal, az import 2,8%-kal) nő. A hosszú lejáratú egyezmény 1988. évi előirányzatától a jegyzőkönyvben rögzített forgalom kb. 8%-kal marad el. Alapvető oka az NDK fél nem kielégítő ajánlati aktivitása a gépi szférában. Ellentételek hiányában számos magyar gépexport lehetőség szintén kihasználatlan.

Az export-import aránya és a struktúra megfelel a hosszú lejáratú egyezmény előirányzatainak. Mindkét oldalon kb. 3%-kal nőtt a nem gépi termékek aránya, s ugyanennyivel csökkent a gépek hányada.

Az előirányzott szállítások az áruforgalmon kívüli fizetések tervezettnek megfelelő alakulása esetén biztosítják a kiegyensúlyozott fizetési mérleget az 1988. év végére.

Az árucseré-forgalom első hét hónapi alakulását pozitívan értékeljük. A jegyzőkönyv teljesítése a korábbi évekhez és a többi szocialista országhoz képest időarányosan, jó ütemben halad. A magyar exportszerződés-állomány július hónap végén 96%, az import 99%. A kölcsönös szállítások a kereskedelempolitikai céloknak megfelelően alakulnak. Az 1987. év azonos időszakához viszonyítva (a KGST Nemzetközi Együttműködési Bank adatai szerint) mintegy 6%-kal csökkent az export, és több, mint 5%-kal nőtt az import. A nem realizálható jegyzőkönyvi előirányzatokat sikerül behelyettesíteni. Kontingensen felül kötöttünk szerződést pl. 100 db autóbuszra. Kedvező, hogy szerelési szolgáltatásokért anyagjellegű termékekre kötöttünk szerződéseket.

Helyreállt a fizetési mérleg további években megbomlott egyensúlya. Július végén mindössze 5 millió magyar passzívummal zártunk. Az év végére elérhetőnek tűnik a kiegyenlített mérlegpozíció.

Az árucseré-forgalom összességében pozitív alakulása mellett néhány probléma megoldatlan.

Az NDK mezőgazdasági gép- és járműalkatrész szállításában évek óta krónikus lemaradások jelentkeznek, amelyet eddig a különböző szintű magyar kérések sorozata és az NDK részéről tett biztató ígéretek ellenére sem sikerült felszámolni. Az 1986. és 1987. évekről áthúzódó, nem teljesített szállítások és az 1988. évi lemaradások megközelítik a 18 millió rubelt. Ez ügyben legutóbb július hónapban miniszterelnök-helyettesi levelet írtunk a Kormánybizottság NDK-elnökének, amelyben az alkatrész-szállítási probléma végleges megoldását kértük.

Késés van ezenkívül 1988-ban az NDK cement-, hűtőkompresszor- és kálisó-szállításokban.

A magyar exportban a terméskiesés miatt lemaradás van friss gyümölcsből, mind a szerződés-kötésekben, mind a szállításokban. Az NDK miniszterelnök-helyettesi szinten is kérte a kérdés rendezését. A két ország külkereskedelmi vállalatai keresik a megoldást a kieső barack behelyettesítésére más friss gyümölccsel. További szerződések aláírása várható bor és pezsgő, valamint gyógyszeripari termékek területén és szolgáltatás-exportban.

Az 1989. évi tárgyalásokat mielőbb megkezdjük. Erről Marjai elvtárs és Beil NDK külkereskedelmi miniszter megállapodtak.

Az 1989. évre célkitűzésünk a fizetési egyensúly elérése, a nem gépi jellegű import-többlet fenntartása, kereslettel megalapozott export- és importkontingensek kialakítása. Az 1988. évi jegyzőkönyvhöz viszonyítva 4,6%-os forgalombővítéssel számolunk. Ezen belül kiegyensúlyozott fizetési mérleg mellett az import 2–3%-kal, az export 6–7%-kal bővíthet. A tervezett forgalomnöveléssel a hosszú lejáratú megállapodás előirányzatai az elmúlt két évnél jobban megközelíthetők.

Az elmúlt két év áruforgalmi adataiból és az idei előrejelzésekből úgy ítélték meg, hogy az 1986–1990. évi hosszú lejáratú egyezmény áruforgalmi előirányzatainak 100%-os teljesítése bizonytalan, csak folyamatos bővítéssel, a megszűnő igények behelyettesítésével közelíthető meg.

A tervidőszak hátralévő 2–3 évében ennek érdekében szükséges átgondolni, hogy milyen belföldi intézkedésekkel növelhető a kétoldalú forgalom. Az export bővítése, a partner igényeinek ismeretében nem okoz különösebb gondot. Az NDK árualapokat, a magyar importigényeket és a fizetési mérleg egyensúlyi követelményeit is figyelembe véve az import nagyobb odafigyelést tesz szükségessé. Mindenekelőtt a korábban hozott kormánybizottsági határozatok következetes végrehajtását kell megvalósítani. A tervezett importliberalizálás új rendjében mérlegelni kell, hogy egyes tervezett korlátozó intézkedésekkel – pl. kivételi listákkal – mennyiben terelhetők a vállalati beszerzések az NDK-piacra olyan esetekben, amikor ott tőkés minőségű áruk megvásárlására nyílik lehetőség.

II. Idegenforgalom

A turizmus e viszonylatban kiemelt szerepet játszik. Az 1988. évben az NDK rendelkezésére bocsátott turistafizetőeszköz összege 1630 millió forint. A részletek rendelkezésre bocsátása rendben megtörtént. Július végéig az MNB 1600 millió forintot utalt át az NDK Állami Bankjának. Az éves keretből további 30 milliót, valamint a márka-forint árfolyamváltozásából származó 115 millió forintot az év folyamán átutaljuk.

Márkát nem vásárolunk. Az NDK-beutazók által Magyarországon beváltott összeg eddig fedezte a magyar turisták márkaszükségletét. 1987-ben és 1988-ban 100–100 millió márkát (20 M Rbl) az MNB visszautalt az NDK-nak.

Az NDK az elmúlt években nem vette igénybe a tervkoordinációban turizmusra egyeztetett forintkeret teljes összegét. Az így rendelkezésre álló összegből a lehető legnagyobb számú turistát kívánja Magyarországra utaztatni. Ezért az egyéni turisták által igényelhető napi forint-ellátmányt rendkívül kis összegben határozza meg.

1988. január 15-től új pénzügyi szabályozást vezetett be a Magyarországra utazó NDK-állampolgárok forint-ellátásában. Az NDK-turisták az eddigi 2660 Ft helyett (14 napi tartózkodásra) évente személyenként 2300 Ft-ot válthatnak (12 napi tartózkodásra). A rendelkezés a korábbinál kedvezőtlenebb helyzetet teremt a Magyarországra utazáshoz, elsősorban az egyéni, nem szervezett turistákat érinti, s várhatóan a forgalom mérséklődését okozza.

Többször, felső szinten is kértük a partnert, hogy a kölcsönös turizmus fejlesztése érdekében könnyítsen belső adminisztratív korlátozásain. A belső pénzügyi rendelkezések meghozatala az NDK szuverén ügye. Nem tartjuk azonban jónak, hogy az NDK-ban a turizmust szabályozó rendelkezésekkel kapcsolatos tömegtájékoztató alapján az utazások korlátozásait a lakosság gyakran a magyar hatóságoknak tulajdonítja.

A Magyarországra irányuló NDK-idegenforgalom 1984 óta mérsékelten nő. Az 1988. év első hat hónapjában 236 ezer NDK-turista érkezett Magyarországra, számuk mintegy 3%-kal magasabb az előző évinél. Az NDK turistái körében Magyarország ma kedvelt célsország. A magyar kiutazások szempontjából mindaddig az NDK a fogadóképesség, a szervezés hiányosságai, valamint a forint-márka árfolyama miatt nehezen értékesíthető célsország volt. A kiutazások száma 1987-ben és 1988-ban azonban növekvő tendenciájú, az NDK-márkavásárlások összege pedig mintegy 30%-kal nőtt. Figyelembe véve a magyarországi inflációt, az utazásokat feltehetően nem kis mértékben, bevásárlási célok motiválják.

A márka-forint nemkereskedelmi árfolyama 1988. május 1-jén 6,10 Ft/DDM-ről 7 Ft DDM-re változott. A korrekció 15% volt a márka javára. Feltételezhető, hogy az NDK szeptemberben újabb igényt jelent be a forint leértékelésére. Javaslatát a magyar fogyasztói árszínvonal deklarált 1988. évi emelkedésével fogja alátámasztani.

A mi állásfoglalásunk felvetésére az lehet, hogy a legutóbbi, 1988. május 1-jei korrekció után legközelebb csak 1989-ben, a fogyasztói áralakulás ismeretében vizsgáljuk a kérdést.

[...][19]

IV. Műszaki-tudományos együttműködés

A számunkra hasznos kapcsolatok között legkevésbé kiaknázott terület a műszaki-tudományos együttműködés. Figyelembe véve az NDK-ban a termelőerők fejlettségét, a termelés műszaki színvonalát, a technológiai kultúrát, célszerű számunkra a műszaki-tudományos kapcsolatok fejlesztése, a mindkét országban rendelkezésre álló műszaki-tudományos potenciál felhasználásának koordinálása és az együttműködési formák bővítése, kiszélesítése. Az MNK és az NDK közötti gazdasági és műszaki-tudományos együttműködés fejlesztésének 2000-ig szóló, hosszú távú programja alapján az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság és az NDK Tudományos Műszaki Minisztériuma kidolgozta az 1986–1990. évi műszaki-tudományos együttműködés kiemelt feladatainak programját, amelyet 1986-ban az érdekelt vezetők aláírtak, és a Bizottság a XXIV. ülésen jóváhagyott.

A program figyelembe veszi a KGST-tagországok műszaki-tudományos fejlődésének 2000-ig szóló komplex programjában meghatározott fő irányokat. 13 témacsoportot tartalmaz. Nem végleges jellegű, folyamatosan kiegészíthető.

Megkülönböztetett figyelmet fordítottak az MNK és az NDK kutatási és fejlesztési fő céljaira is. Kiemelt szerepet kapott a mikroelektronika közös fejlesztése és alkalmazása, az ipari robotok alkalmazása, a gazdaságos anyag- és energiateljesítmény, a biotechnológia fejlesztése, valamint az atomenergia.

A program feladataira a munkatervek és a szerződések létrejöttek. A munkálatok időarányos előrehaladását fokozottan figyelemmel kell kísérni. Célszerű a programot folyamatosan korszerűsíteni, a csúcstechnológiai kutatásokat kiemelten központilag kezelni és a többi témában pedig elsősorban a közvetlen vállalati kezdeményezést ösztönözni és egyidejűleg központilag támogatni. Az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság és az NDK partnerszervezete kidolgozták a műszaki-tudományos együttműködés új eljárási rendjét. A feltételek korszerűek, lehetővé teszik a jelenlegi körülményekhez alkalmazkodó tevékenységet. Várjuk, hogy ez az új feltételrend a kölcsönös kezdeményezést is segítse.

A hatékonyabb együttműködési tevékenység érdekében a felelős partnerek az 1987. évben albizottságot alakítottak, amelynek fő feladata a kulcstechnológiák terén végzett közös tevékenység szorgalmazása lesz.

V. Tervkoordináció

A két ország központi tervező szervei megkezdtek az 1991–1996 közötti tervkoordináció előkészítését. Tárgyaltak a tervezettség tartalmi, módszertani és szervezési kérdéseiről.

Mindketten a KGST 43. ülészakán elfogadottakból indulnak ki. Megállapodtak, hogy a két ország közötti együttműködés elsődleges eszköze e tervek koordináció lesz, amelynek módszereiben új elemeket építenek be. Az egyeztetésen részt vesznek a vállalatok és a kombinátok.

Az irat jelzete: MNL OL M-KS 288-32-84-1988 – Eredeti, gépelt.

6.

Pohárköszöntő a Grósz Károly tiszteletére adott hivatalos vacsorán

Kelet-Berlin, 1988. szeptember 8.

Kedves Grósz Károly elvtárs!

Kedves magyar elvtársak, kedves barátaink!

Engedjék meg, hogy még egyszer szeretettel köszöntsem Önöket a Német Demokratikus Köztársaságban. Örülünk, hogy nyílt és őszinte véleménycserére érkeztek hozzánk, amely ugyanolyan baráti és bizalomteljes légkörben folyik, mint amely évtizedek óta jellemzi pártjaink, országaink és népeink kapcsolatát.

Az Ön látogatására, kedves Grósz Károly elvtárs, olyan időben kerül sor, amikor a szocialista országok, egy széles nemzetközi nyilvánosság, valamint ésszerűen, józanul, realista módon gondolkodó nyugati erők erőfeszítéseinek köszönhetően a nemzetközi kapcsolatokban fokozatosan szilárdulnak a pozitív tendenciák. Míg korábban a konfrontáció és annak kiéleződése volt a meghatározó elem, ma sok területen kedvező irányú fordulat kezdődik. Ez abban jut kifejezésre, hogy gyarapodnak a kapcsolatok, erősödik a tárgyilagos párbeszéd Kelet és Nyugat között.

Hatályba lépett a közepes és rövidebb hatótávolságú rakéták megsemmisítéséről szóló szovjet–amerikai szerződés[20], amelynek révén első ízben számolnak fel egy egész korszerű fegyverkategóriát, reális esélyt nyújtva arra, hogy az emberiség megszabadulhasson a nukleáris katasztrófa lidércalmától. A leszerelési procedúrában nem állhat be szünet. Ezért szövetségünk Politikai Tanácskozó Testületének ez év júliusi, varsói ülésén további lépéseket szorgalmaztak a katonai potenciálok radikális csökkentéséért. Az NDK nyomatékosan támogatja ezeket a kezdeményezéseket.

Vonatkoznak ezek arra, hogy a Szovjetunió és az Amerikai Egyesült Államok 50%-kal csökkentse hadászati támadófegyvereit, szigorúan betartva az ABM-szerződés[21] pontjait, a nukleáris kísérletek számának csökkentésére, majd a kísérletek számának csökkentésére, majd a kísérletek teljes beszüntetésére, a vegyi fegyverek teljes betiltására és megsemmisítésére, a haderők és a hagyományos fegyverzet leépítésére az Atlanti-óceántól az Urálig. Ugyancsak sikraszállunk a harcászati nukleáris fegyvereknek a leszerelési folyamatba való bevonásáért is.

Az NDK Európa szívében, a világ két legnagyobb katonai koalíciójának választóvonalánál fekvő országként, továbbra is mindent megtesz azért, hogy megvalósuljanak a Varsói Szerződés tagállamainak a hagyományos leszereléssel kapcsolatos javaslatai. Szövetségünk e kezdeményezését konstruktív lépésként értékeljük újabb tárgyalások előkészítése felé, amelyeket még 1988-ban meg kellene kezdeni. A NATO országaitól kedvező reakciót várunk.

Az NDK a párbeszédet és az együttműködést szem előtt tartó politikájával a jövőben is elősegíti a nemzetközi kapcsolatok jó irányú fejlődését a céllal, hogy az elindított kedvező fordulat ne lehessen rossz irányban változtatni. Itt szeretnék utalni az ez év júniusában Berlinben az atomfegyvermentes övezetekről tartott nemzetközi találkozóra.[22] A világ minden részének országaiból érkezett, nagyszámú résztvevő között átfogó, egyenlő és nyílt eszmecsere folyt a béke kérdéseiről. Minden egyéb nézetkülönbség háttérbe szorult az abbeli igyekezet mögött, hogy építő szellemben kivegyék a részüket a világpolitika legfontosabb feladatának megoldásából, a szilárd békéhez, a nukleáris katasztrófa elkerüléséhez vezető utak kereséséből.

A berlini találkozó sikeréhez fellépésével a magyar küldöttség is hozzájárult. Ezért ismételten köszönetet mondok. A Magyar Népköztársaság ismételten hangoztatta, hogy rendelkezésre bocsájta területét egy ilyen övezet kialakításához. Az Észak-Európában és a Balkánon tervezett övezetekkel együtt ily módon Európában észak-déli irányban összefüggő atomfegyvermentes terület létezne. Ennek felbecsülhetetlen jelentősége lenne a leszerelés és az enyhülési folyamat szempontjából.

Az NDK annak érdekében, hogy a kialakítandó közös „európai otthonban” erősítse a kölcsönös bizalmat és szilárdítsa földrészünk biztonságát, állhatatosan kitart az atomfegyvermentes folyosó, a vegyifegyver-mentes övezet és egy közép-európai bizalmi és biztonsági övezet terve mellett. A helsinki záróokmány alapján a legkülönbözőbb területeken szállunk síkra a kölcsönös megértésért és az építő jellegű együttműködésért.

Elégedetten és örömmel nyugtázzuk, hogy az NDK és a Magyar Népköztársaság külpolitikai tevékenysége alapvetően összhangban van és gyakorlati lépéseinket közös ügyünknek, a béke és a szocializmus ügyének szolgálatában tesszük. Egyetértünk abban is, hogy hatékonyabbá kell tennünk a testvéri szocialista országok együttműködését a Varsói Szerződésnek és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának keretében. A szövetségeink szervezeteinek legutóbbi ülésein erről hozott határozatok megvalósításából az NDK aktívan kiveszi a részét. Érdekelték vagyunk a politikai és gazdasági együttműködés bevált formáinak megtartásában, és ugyanakkor új, hatékony utak keresésében is. Itt megkülönböztetett jelentőséget tulajdonítunk az 1991 és 1995 közötti időszakra szóló népgazdasági tervek egyeztetésének.

Kedves magyar elvtársak, kedves barátaink!

Mai találkozásunk jó alkalmat kínál arra, hogy méltassuk a német és magyar kommunisták szoros harci szövetségének több évtizedes hagyományát. Annál is inkább, mivel néhány hónap múlva emlékezünk meg a Kommunista Magyarországi Pártja és Németország Kommunista Pártja megalakulásának 70. évfordulójáról. Ma jogunk van büszkén kijelenteni: a mi testvéri szocialista országainkban beteljesült a német és a magyar munkásmozgalmak dicső harcosainak, köztük Karl Liebknechtnek[23] és Rosa Luxemburnak[24], Kun Bélának és a fasizmus sötét éjszakájában a társadalmi haladás diadaláért egymás oldalán életüket kockáztató elvtársak zreinek végakarata. A két pártnak, országnak és népnek ezeken a hagyományokon alapuló kiforrott szövetsége helyt áll a mai körülmények között. Ez garantálja a további közös előrehaladást.

Joggal mondhatjuk, hogy a Német Demokratikus Köztársaság és a Magyar Népköztársaság kapcsolatai magas színvonalon állnak és problémamentesek. A barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződést minden területen megvalósítjuk. A gazdasági és műszaki-tudományos együttműködés 2000-ig történő fejlesztése az 1985-ben aláírt hosszú távú programnak megfelelően gazdasági kapcsolataink folyamatosan fejlődtek. A Magyar Népköztársaság a legfontosabb gazdasági partnereink egyike. A mikroelektronika, biotechnológia és az új nyersanyagok rendkívül időszerű súlypontjai a műszaki-tudományos együttműködésnek, megfelelnek országaink népgazdasági szükségleteinek. Itt nagyon hasznosnak bizonyul a vállalatok, intézmények közötti sok-sok közvetlen kapcsolat, amelyek további impulzusokat adnak együttműködésünknek.

Érthető módon gazdasági együttműködésünk méreteivel és a népgazdaságainkkal szemben támasztott magasabb követelményekkel összefüggésben új kérdések merülnek fel. Az eddigi gyakorlathoz hasonlóan ezekre is meg fogjuk találni a kölcsönös bizalom és megértés szellemében fogant, mindkét ország érdekeivel szemelőleg megoldásokat.

Kapcsolataink terjedelme a tudomány, az oktatás és a kultúra területén is kifejezően bizonyítja együttműködésünk magas szintjét. Ez újból megmutatkozott ez év áprilisában, az NDK-ban megrendezett Magyar Kulturális Napok sikerén. Mindkét fél egyetért abban, hogy az 1989-re Magyarországra tervezett NDK Kulturális Napokat ugyanilyen kimagasló eseménnyé tesszük.

Kapcsolataink növekvő sokrétűsége és szélessége, valamint népeinknek egymás iránti őszinte érdeklődése következtében nőtt a két ország állampolgárai közötti személyes találkozások száma is. Megragadják a kínálkozó alkalmakat, hogy jobban megismerjék a testvéri ország lakóinak kultúráját, hagyományait és konkrét életkörülményeit. Ezt is üdvözöljük.

Kedves Grósz Károly elvtárs!

Kedves magyar elvtársak!

Az NDK dolgozói nagy érdeklődéssel kísérik a magyar testvérpártnak és testvérnépnek annak érdekében tett erőfeszítéseit, hogy megvalósítsák a Magyar Szocialista Munkáspárt országos értekezletének határozatait és jelentős társadalmi változások révén gyorsítsák a magyarországi szocialista építőmunkát, erősítsék a népgazdaság teljesítőképességét, elmélyítsék a szocialista demokráciát. Ehhez, kedves magyar elvtársak, kedves barátaink, tiszta szívből kívánunk Önöknek sok sikert a Magyar Szocialista Munkáspárt XIV. kongresszusának előkészítése során.

Amint Önök is tudják, abból indulunk ki, hogy a fejlett szocialista társadalom építése mélyreható politikai, gazdasági, társadalmi és szellemi-kulturális változások folyamata, amely magában foglalja az új feladatok és problémák megoldásához vezető mindenkor legjobb utat alkotó szellemű megkeresését. Ebben a szellemben valósítjuk meg az NSZEP XI. kongresszusának határozatait, a gazdaság- és szociálpolitika egységének irányvonalát, kibontakoztatjuk a szocialista demokráciát. Ezen az úton újra és újra olyan döntéseket kell hoznunk, olyan változtatásokat kell keresztülvinnünk, amelyek megfelelnek az új követelményeknek.

Kedves elvtársak, kedves barátaink!

Dolgozóinknak a Német Szocialista Egységpárt és a Magyar Szocialista Munkáspárt által vezetett céltudatos cselekvése, sokoldalú együttműködésünk szélesítése a jövőben is nagy jelentőséggel bír a szocializmus pozícióinak erősítése, s ezzel az emberiség számára létfontosságú béke biztosabbá tétele szempontjából.

Önöknek, tisztelt vendégek, további kellemes NDK-beli tartózkodást kívánva javaslom: emeljék poharukat velem együtt:

– A Német Szocialista Egységpárt és a Magyar Szocialista Munkáspárt testvéri szövetségének további szilárdulására,

– A Német Demokratikus Köztársaság és a Magyar Népköztársaság közötti gyümölcsöző együttműködésre,

– Az Ön egészségére, kedves Grósz Károly elvtárs,

– minden jelenlévő magyar elvtársunk és barátunk egészségére!

Az irat jelzete: SAPMO–BArch DY 30/2490. – Gépelt másolat.

7.

Pohárköszöntő-tervezet

Hely nélkül, 1988.

Tisztelt Honecker Elvtárs!

Kedves Elvtársak!

Őszinte szívből köszönöm Erich Honecker elvtárs meleg, baráti szavait. Köszönetet mondok a Német Szocialista Egységpárt Központi Bizottságának és személy szerint Honecker elvtársnak a megtisztelő meghívásért, amelynek nagy örömmel tettem eleget. Átadom a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága, a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa üdvözlését és jókívánásait.

Kedves Elvtársak!

Mai őszinte, jó hangulatú megbeszélésünk Erich Honecker elvtárral a pártfőtitkári találkozók értékes hagyományát gyarapítja. A rendszeres politikai párbeszéd híven tükrözi a magyar–NDK kapcsolatok kiegyensúlyozott fejlődését. Együttműködésünk további erősítése összhangban van külpolitikai céljainkkal, a jövőről alkotott elképzeléseinkkel.

Hazánk és a Német Demokratikus Köztársaság viszonyában meghatározó, hogy eszméink, fő törekvéseink, alapvető érdekeink összekötnek bennünket. A két ország helyzetében, társadalmi-gazdasági gyakorlatában természetesen sok eltérő vonás is tapasztalható. Meggyőződésünk, hogy a sokszínű nemzeti megoldások iránti figyelem és tiszteletteljes viszony kapcsolatunkban is a bizalom és a megértés erősítésének tényezője. A mostani látogatás politikai fontosságát számunkra az is jelenti, hogy közelebből megismerkedhetünk az NSZEP gazdag tapasztalataival, NDK-beli barátaink elképzeléseivel, terveivel.

A magyar közvélemény elismeréssel tekint az NSZEP VIII. kongresszusa óta megvalósult fejlődésre, az NDK nemzetközi méretekben is kiemelkedő teljesítményére a műszaki-tudományos haladás területén, az emberek szociális biztonságának, életkörülményeinek javításában elért eredményekre. Hazánk is őszintén érdekelt abban, hogy az NSZEP a konkrét nemzeti viszonyok között korszerű válaszokat találjon korunk kihívásaira, s az NDK népének munkaszeretetére, a német kultúra és tudomány értékeire alapozva eredményesen haladjon előre a szocialista társadalom fejlesztésében.

Országaink előrehaladását a színvonalas hazai munka mellett elsősorban gazdasági együttműködésünk hatékony fejlesztésével segíthetjük. Fontos feladatnak tartjuk, hogy vívmányainkat megőrizve előre lépjünk a szakosítás és kooperáció területén, bővítsük együttműködésünket a mikroelektronikában és más progresszív ágazatokban. Készek vagyunk előmozdítani a vállalatok közötti közvetlen kapcsolatokat minden korszerű és a világpiacon is versenyképes termék előállítására.

Kapcsolataink sokrétű intézményi formái alkalmasak arra, hogy jobban hasznosítsuk a két ország szellemi potenciálját a politika, a kultúra, a tudomány és az oktatás terén is. Nagy feladatot teljesítünk, ha bővítjük az állampolgárok közötti közvetlen érintkezést, az idegenforgalmat, a kölcsönös ismereteket országaink történelméről és jelenéről, új tartalommal gazdagítjuk a testvérmegyei együttműködést.

Népeinket összeköti a Magyarországon élő német nemzetiség is. Humánus kötelességünk, hogy a lenini nemzetiségi politika elveinek szellemében segítségünk nemzeti arculatuk megőrzését, kultúrájuk fejlesztését. Azon vagyunk, hogy a magyarországi németek a jövőben is megtalálják boldogulásukat szülőföldjükön. Nagyra értékeljük az NDK megértő internacionalista viszonyát és segítségét az európai civilizáció és a népeink számára egyaránt fontos üggyhöz.

Kedves Elvtársak!

Önök előtt is ismert, hogy hazánkban az elmúlt években a szocializmus fejlődése lelassult, megszorodtak problémáink. Pártunk széles körű vita után jutott arra a következtetésre, hogy számunkra gondjainkból csak egy elfogadható kivezető út van: a szocializmus gyökeres megújulása, gondolkodásunk, cselekvésünk korszerűsítése.

Segítségét jelent számunkra az a tudat, hogy támaszkodhatunk szocialista vívmányainkra, az előttünk járó nemzedékek tapasztalatára és bölcsességére is. Ugyanakkor friss erőt merítünk a demokrácia fejlesztéséből, a gondolkodó, a reális célokért felelősen cselekvő emberek és közösségek alkotó készségének kibontakozásából. A fegyelmezett munka mellett mindez fontos erőforrásunk a nyitottabb, hatékonyabb gazdálkodás kialakításában is. Az MSZMP eltökélt szándéka, hogy az egész nép pártjává váljék, s következetesen haladjon előre a magyar társadalom megújulásának útján.

Kedves Elvtársak!

Mai megbeszélésünk ismételten megmutatta, hogy hazánk és az NDK azonosan ítéli meg a világpolitika fő kérdéseit. Elismeréssel tekintünk az NDK aktív külpolitikai kezdeményezéseire, leszerelési javaslatára, amelyek erősítik országuk tekintélyét a világban.

A szocialista világban végbemenő folyamatok nemzetközi jelentőségű tényezővé váltak. A Szovjetunió és a többi szocialista ország új szemléletmódjának, rugalmas, aktív kezdeményezéseinek hatására nemzetközi téren csökkent a feszültség, felerősödtek a kedvező irányzatok.

Üdvözljük a szovjet–amerikai párbeszéd helyreállítását, azt a kölcsönös felismerést, hogy az emberiség sorsáért viselt felelősség tudatában nem engedhető meg az atomháború, az egymás elleni fegyveres konfliktus. Történelmi tettként értékeljük a közepes és rövidebb hatótávolságú rakéták felszámolásáról kötött megállapodást. Úgy véljük, hogy a hadászati-katonai erőegyensúly megőrzése közös érdek. A kölcsönös biztonságot azonban a fegyveres erők lényegesen alacsonyabb szintjén is garantálni lehet.

Támogatjuk a Szovjetunió javaslatát az európai hagyományos fegyverzetek és fegyveres erők csökkentésére, s ezzel foglalkozó összeurópai tanácskozás megtartására. Hazánk érdekelt abban, hogy az elsődleges csökkentés által érintett országok közé kerüljön.

Megkülönböztetett jelentőséget tulajdonítunk a szocialista országokkal kialakított kapcsolataink új szintre emelésének. Támogatjuk a Varsói Szerződésben folyó együttműködés fejlesztését, az alapvető kérdésekben a rendszeres és érdemi konzultációkat, a partneri viszony erősítését.

A KGST-t a szocialista országok gazdasági fejlődésének hosszú távon is fontos tényezőjének tekintjük. Úgy gondoljuk azonban, hogy az együttműködés halaszthatatlan korszerűsítésében meghatározó szerepet kell kapjanak az áru- és pénzvviszonyok, a korszerű közgazdasági eszközök.

Gazdasági és politikai érdekeink egyaránt azt követelik, hogy kölcsönös előnyök alapján folyamatosan bővítsük kapcsolatainkat a fejlett tőkés országokkal. Számunkra létkérdés, hogy velünk és ne nélkülünk fejlődjen a világ gazdaság. Rendezett viszonyra, szerződésekkkel szabályozott együttműködésre törekszünk az Európai Gazdasági Közösséggel. Ebben kedvező feltételt jelent, hogy a KGST és az EGK közötti kapcsolatok a közös nyilatkozat aláírásával új hivatalos szintre emelkedtek.

A nemzetközi feszültség enyhülése kedvező feltételeket teremt ahhoz, hogy előre lépünk az európai problémák megoldásában, a széleskörű politikai párbeszéd, az előremutató és kiegyensúlyozott kelet–nyugati viszony fejlesztésében. Úgy látjuk, hogy megfelelő politikai akarat esetén adottak a feltételek a bécsi utótalálkozó eredményes befejezéséhez.

Kedves Honecker Elvtárs!

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága és a magam nevében kifejezem reményemet, hogy hamarosan hazánkban köszönhetjük Önt hivatali baráti látogatáson.

Emelem poharam a Német Szocialista Egységpart, a Német Demokratikus Köztársaság további sikereire a szocializmus építésében, a béke védelmében; Erich Honecker elvtárs és minden jelenlévő NDK-beli barátunk egészségéért.

Az irat jelzete: MNL OL M-KS 288-32-84-1988 – Eredeti, gépelt.

[1] Erich Honecker (1912–1994): a Német Szocialista Egységpart főtitkára, az NDK államtanácsának elnöke. Az első titkári tisztséget Walter Ulbricht 1971. májusi leváltását követően egészen 1989 októberéig töltötte be.

[2] Életútjára lásd: http://www.paap.hu/apex/f?p=2013:3:0::NO:3:P3_PERSON_ID:9582 [4]

[3] Bundesarchiv, Stiftung Archiv Parteien und Massenorganisationen in der DDR (a továbbiakban: SAPMO-BArch), DY 30/J IV 2/2/2294. 128.

[4] *Népszabadság*, 1988. szeptember 9.

[5] SAPMO-BArch DY 30/J IV 2/2/2294. 129.

[6] Rajtuk kívül Thürmer Gyula, Székely Árpád és Gerd Vehres volt jelen.

[7] Az 1988. május 20–22 között megrendezett országos pártértekezleten Kádár Jánost leváltották, Grósz Károlyt főtitkárrá választották.

[8] Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (a továbbiakban: MNL OL), Az 1945 utáni munkáspártok iratai, Magyar Szocialista Munkáspárt, Az MSZMP Központi Szervei, Külügyi Osztály (Nemzetközi Pártkapcsolatok Osztálya) (a továbbiakban: MNL OL M-KS 288-32) 84. Német Demokratikus Köztársaság, 487-488.

[9] Marjai József 1923-ban született Budapesten. Diplomáciai szolgálatot 1948-tól teljesített. 1956 és 1970 között Bernben, Prágában és Belgrádban volt Magyarország nagykövete. Ezt követően külügyminiszter-helyettesként és államtitkárként is dolgozott. 1978 áprilisától a Minisztertanács elnökhelyettese volt. 1988-ban nyugdíjazták.

[10] MNL OL M-KS 288-32-84. 489.

[11] A Magyarországon bekövetkezett irányváltást a többi szocialista ország bizalmatlansággal fogadta, mely esetenként a kapcsolatok romlását is okozta. Különösen Romániával vált feszültté a viszony (falurombolási terv), 1988-ban már közel 13 ezer erdélyi magyar nem kívánt visszatérni Romániába. Augusztus 28-án, Gorbacsov kérésére Aradon próbálták rendezni a nézetkülönbséget, de ahogy a külügyi vezetők előre sejtették, Grósz számára kudarcra végződött a találkozó, Ceaușescu semmit sem adott fel, egyetlen fontos kérdésben sem hátrált meg..

[12] MNL OL M-KS 288-32-84 489.

[13] MNL OL M-KS 288-32-84. 489.

[14] MNL OL M-KS 288-32-84 491-494.

[15] A magyar delegációt a niederschönhauseni kastélyban szállásolták el.

[16] MNL OL M-KS 288-32-84 371.

[17] Erhard Krack (1931–2000): volt kelet-berlini főpolgármester.

[18] MNL OL M-KS 288-32-84 372-373.

[19] A III. fejezet a termelési kapcsolatokkal foglalkozik, melynek további fejlesztési alapját „A Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság közötti gazdasági és műszaki-tudományos együttműködés fejlesztésének 2000-ig szóló hosszú távú programja” adta. Kitért a gazdasági és műszaki-tudományos együttműködés céljainak és irányainak, továbbá a mezőgazdasági és közúti járműgyártás, a mikroelektronika és az ipari robottechnika, valamint a magyar vállalatok és az NDK kombinátok közötti kooperáció ismertetésére.

[20] A szerződést 1987. december 8-án írta alá Ronald Reagan és Mihail Gorbacsov.

[21] Az ABM szerződésben megállapodás született az Amerikai Egyesült Államok és a Szovjetunió között a hadászati rakétavédelmi rendszerek kiépítésének korlátozása ügyében.

[22] A háromnapos találkozóra 1988 júniusának végén került sor Kelet-Berlinben, Erich Honecker vezetése mellett.

[23] A Német Kommunista Párt egyik alapítója volt, 1919-ben a szociáldemokrata G. Noske megrendelésére fogták el, és végezték ki.

[24] Karl Liebknechthez hasonlóan a Német Kommunista Párt alapítója volt, őt is 1919-ben gyilkolták meg.

Címkék:

[diplomácia](#) ^[5]

[NDK](#) ^[6]

[külpolitika](#) ^[7]

[Erich Honecker](#) ^[8]

[Kádár János](#) ^[9]

Kiadás: 20. évfolyam (2020) 5–6. szám

Forrás webcím: <https://www.archivnet.hu/grosz-karoly-1988-szeptemberi-targyalasa-erich-honeckerrel>

Hivatkozások

[1] <https://www.archivnet.hu/grosz-karoly-1988-szeptemberi-targyalasa-erich-honeckerrel>

[2] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/gunter_mittag_https_www.eulenspiegel.comautorenautor1142-guenter-mittag.html_.jpg

[3] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/honecker_https_www.rheinische-geschichte.lvr_de_.jpg

[4] http://www.paap.hu/apex/?p=2013:3:0::NO:3:P3_PERSON_ID:9582

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/diplomacia>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/ndk>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kulpolitika>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/erich-honecker>

[9] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kadar-janos>